

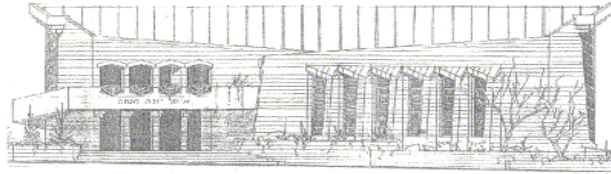
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה פי' משפטים תשס"ח בנושא:

"וְרָפָא יִרְפָּא - הרופא והחולה ומה שביניהם"

מאת הרב דוד ספקטור, רב הקהילה

שבת שלום. אומרים שהחלום של כל אבא יהודי הוא שבנה יהיה רופא או עורך דין. אף שהפרשה של היום היא פרשה של משפטים והיה מתאים לדבר על עורך דין, הפעם נתעסק קצת במקצוע הרופא, כפי שקראנו עליו היום (כא, יח): וְכִי יִרְבֶּן אֲנָשִׁים וְהָיָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בֶּאֱבֶן אוּ בְּאֶגְרֵף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב. (יט) אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָתוֹ וְנָקָה הַמֶּכֶה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא. זאת אומרת מי שפוגע פיזית בחברו, "ישלם (לו) שכר הרופא" (רש"י). ועל עצם השימוש ברפואה מובא בברייתא במסכת בבא קמא (פה.) דתניא, דבי ר' ישמעאל אומר: 'ורפא ירפא' - מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות.

ולמה הרופא צריך בכלל רשות כדי לרפאות? הלא זה פשוט! על זה משיב תורה תמימה שם: "שלא יאמר הרופא שסותר גזירת המלך" (כאשר הוא מרפא את החולה, מתוך הנחה שהחולי הוא גזירת המלך, גזרת הקב"ה). "וטעם הדבר שאין בזה משום סתירת המלך, משום דהקב"ה נתן רשות לכחות הטבעיים להרפא על ידם והם כממלאים רצונו ית'. אמנם הרמב"ם, שהיה הרופא של הסולטן במצרים לא מסתפק במינוח הפרוה "רשות" אלא פוסק שלהיות רופא זו ממש מצוה לא רק רשות. וכך כותב בפירוש המשנה לרמב"ם (נדריס ד, ד):

"שהיא מצוה כלומר שחייב הרופא מן הדין לרפאות חולי ישראל והרי הוא בכלל אמרם בפירוש הכתוב 'והשבתו לו' - לרבות את גופו. "לפי הרמב"ם רפוי חולה זה חלק ממצות השבת אבידה, שמחזיר לחולה את בריאות הגוף ואם הוא פסיכיאטר או פסיכולוג אז הוא מחזיר לו את בריאות הנפש. לעומת דברי הרמב"ם שמדבר על המצוה להיות רופא, יש ביטוי מאוד לא מחמיא על רופאים במשנה במסכת קידושין (ד, יד): "טוב שברופאים לגיהנם." למה הרופאים מקבלים כזו מחמאה במרכאות? מסביר רש"י שם (פב.): "הרופא אינו ירא מן החולי... ואינו משבר לבו למקום ופעמים שהורג נפשות ויש בידו לרפאות העני ואינו מרפא." רש"י כנראה מדבר על סוג רופא שהכיר בזמנו בצרפת "שאינו משבר לבו למקום", שאינו מתפלל לה'. זה לא סוג הרופאים שאנו מכירים בקהילה ובשכונה שלא רק שמתפלל למקום אלא גם לומד דף יומי וכשיש חולה עני, בוודאי עוזר לו להיות בריא וגם נותן לו עוד נדבה הגונה. הרופאים שלנו יש להם ספק מקום מכובד בגן עדן ולא בגיהנום. כלשון המאירי: "הם משתדלים כראוי במלאכת הרפואה, אפילו בביקורי בית מחוץ לשעות עבודה. כמו אחד מהרופאים המצויינים בקהילה שבשבת בבוקר לפעמים קצת מאחר לתפילה, מפני שהוא קודם הולך לשאול את החולה איך הוא מרגיש. וזו אינו השערה אלא בדידי הוה עובדא. אשריכם ישראל שאלה רופאים שבאמת מרגישים שהם שליחים של רופא כל בשר ומפליא לעשות.

יש אפילו רופא מצויין אחר בקהילה שהקים יקב ליד ביתו שאם ח"ו התרופה לא מועילה אז החולה יכול לקבל משקה טוב שבוודאי ירפא אותו.

גם הרופא הטוב ביותר זקוק לחולים ובמיוחד בימי החורף רבים דואגים לפרנסת הרופא ונעשים חולים. ואחת הסבות לכך מובאת במסכת כתובות (ל.) "הכל בידי שמים, חוץ מצנינים פחים." ומפרש רש"י שצנינים פחים הם: קור (צנינה) וחום, ... שפעמים שבאין בפשיעה". זאת אומרת שהאדם פושע והוא אחראי לכך שהוא חולה בחורף, כגון שלא הולך לבוש חם. ואין זו גזירת המלך ועל זה בדיוק הזהיר שלמה המלך: 'צנינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם!' אין ספק האמא הנודניקית, האידשא מאמא צודקת כאשר היא מבקשת מהילדים להתלבש חם בחורף.

מסופר על איזה חולה שבא לרופא והרופא רשם לו כדורים. אחרי שבוע הוא חזר לרופא ואמר שהוא לא התרפא עדיין. ושאל הרופא ומה עם הכדורים? 'הנה הכדורים, שמרתי עליהם היטב!'. החולה הזה לא היה תלמיד של החפץ חיים שאמר עליו רופאו שלא ראה חולה כזה שהיה כל-כך מקפיד על כל ההוראות של הרופא כאילו הם פסקי המשנה ברורה.

לפני כמה שבועות פגשתי כאן בבריכה ליד ישיבת ראשית יהודי יקר שכנראה מטעמי בריאות שוחה שלש פעמים בשבוע והוא אמר לי שהוא שונא לשחות. התפלאתי מאד ואמרתי לו: לשחות זו מצוה יונשמת מאד לנפשותיכם ואיך אפשר לשנוא מצוה, הלא מצוות עושים בשמחה! לפי מהירות הבריכות שהוא עשה אחר-כך, נראה לי שקבל את דברי. לפני ואחרי הטיפול הרפואי וכן נהוג בלקיחת תרופות יש לומר תפילה קצרה, כפי שנפסק בשולחן ערוך (או"ח רל, ד): 'הנכנס להקיז דם, אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה.' ומוסיף המשנה ברורה (ס"ק ו): 'והוא הדין בכל מידי (דבר של) דרפואה יאמר זה "ומה יאמר בסיום הטיפול הרפואי? כותב השו"ע: "ולאחר שהקזי, יאמר: 'ברוך רופא חולים'." ומביא במשנה ברורה (ס"ק ז) שדעת הבית יוסף והט"ז היא שיערך בשם ומלכות, אבל הפרי מגדים כותב שלא ראיתי נוהגים כן. "ומה למעשה? מכריע הרב קוק בהלכה ברורה (עו"ר א, שצ): "אם בפעולת הרפואה אין בה חשש סכנה, מברך בלא שם ומלכות, אבל מי שעושים לו ניתוח, מברך בשם ומלכות כמו בהקזת דם." יחד עם תפילתנו על החולים שה' ירפא אותם ושהרופאים יהיו שליחים טובים, אנו מודים לה' על כל רפואה שהצילה חיים.

"רפאנו ה' ונרפא הושיענו ונושעה בב"א."